kazetenn ar stourmoù e breizh

lo lur

bremañ

Niv. 24 GWENGOLO 1983

DISOC'H AR VARNEDIGEZH D'AR 15 A VIZ HERE

Va-unan e nac'hon paeañ evit va skinwel abaoe pemp pe c'hwec'h vloaz. Arc'hant a zlean d'an Tailhoù. Pegement? N'ouzon ket.

Evit ar mare ez int siouil, war bouez ul lizherig erbedet bep an mare. Ket eo kreñvaat an doare-se a lak reuz ha dizurzh er merererezh gall. Arabat leuskel an afer-se da goueziañ e mod ebet.

Paeañ a zo bout a-du gant ar Stad-C'hall. Poent eo da bep lenner dibab. Unan oc'h ober a zegaso hant war e lerc'h.

Petra lavarout diwar-benn Bremañ nemet ez eo tach hor stourm na c'houlenn nemet bout sanket donoc'h bemdez.

Mikael Korle

Gant un tamm mat a zale e kasan deoc'h ma skoed da stourm ar panelloù-hent. Ma digarezit !

Kement-mañ d'am soñj n'eo ket hwñvreal met ur stourmadenn amp kreñv a-walc'h d'he c'has da benn. Neuze eo ret dimp monet betek penn an anv hag e vehen nec'het ma chomehen pelloc'h hep kemer perzh en enni. Setu eta ma chekenn. A galon ganeoc'h betek an trec'h.

Iwan Gwegan
Massy

Dazont hor skingomz ! ?

Lenn a ran war ho niverenn diwezhañ ez eo lakaet nec'het paotred BAS, Yann-Ber Pichard ha Herve Jaouen dre ma eo bet divizet gant Radio France e vo echu adalek bremañ gant o abadenn "La Musique Bretonne", un abadenn a ramt abaoe seizh vloaz zo.

Ma un dra all: Goulennet e oa bet gant protestanted Breizh, bloavezhioù zo, da gentañ digant "Radio Armorique" (ar pezh a oa bet nac'het dalc'hmat) ha goude digant RBI Kemper, an aotre da skignañ da geñver ar gouelioù relijiel bras, an Nedeleg, Pask, ar Pantekost ha Gouel an Hollsent, un ofis 1/4 eur, e brezhoneg. Ar gatoliked o deus, evel ma ouzer, un aotre 1 eur pell zo. Ma, 3 gwech eo bet aotreet ar 1/4 eur-se, ha bremañ e lavarer dezho e vo ret avat, hivizikin, lodenniñ ar 1/4 eur-se e-tre galleg ha brezhoneg. Pa soñjer ne c'hoarvezo an dra-se nemet peder gwech ar bloaz pebezh gounid evit hor paour kaezh brezhoneg ! Lazhañ ar brezhoneg, setu bepred pal ar jakobined.

Abel Omnes
Sant Brieg

MOJENN AR SONER MUT

Un dro-lavar 'zo e gouezeleg Bro-Skos a ra "biniaouer an ton nemetañ" eus biniaouerien fall pe nul, ne ouezont seniñ nemet un ton. Savomp neuze e brezhoneg mojenn ar soner mut.

N'anavezan ket anezhañ met gwelet a ran eo Roland Becker e anv. Hag en deiz all e oa war an tele un abadenn Breizh o Vervel diwar e benn "Roland Becker hirio". N'ouzon ket penaos e oa dec'h na penaos e vo warc'hoazh, met kemend-all a ouzon : gwelet 'm eus ur maout pemp troad gant ar soner pezh-kof-mañ.

Penaos kavout penn na lost en un abadenn vrezhonek n'oa ket an disterañ ger brezhonek e-barzh : pas unan. An tamm bruzunachoù oa roet deomp eo gwelet e vez skrivet Fañch Calafuri, e-lec'h "Franco" a-raok. Bravat askorn da reiñ d'ar c'hi. N'o ket a c'halleg kennebeut vat. Netra.

Klevet 'm eus bet sonerezh, met n'oa ket dav din gwelet skeudennoù evit-se rak an dra nemetañ o deus degaset ar re-mañ din eo digarez da farsal diwar-benn pezhiad kof ar soner mut. Gwelet 'm eus bet skeudennoù, hag em eus klasket kompren petra oa enno, petra sinifient estreget da reiñ deomp da intent eo moarvat dezhañ ar vaouez hag ar c'hrouadur a oa lakaet da vezañ natureloc'h eget natur en ur voueta anevaled.

N'on ket bet trist zoken. Kollet 'm eus bet va amzer, hag aet ez eus droug ennon. Ablamour bezañ sellet ouzh un abadenn sot, ablamour e vez kinniget deomp abadennoù sot evel-se hep disklêriañ fraezh a-raok petra vo anezho, ablamour e kavan traoù evel-se goullo. Pep hini e vod, kea, tud an tele, ar real professional (s ?), o deus ur vraventez lagad en o fenn. Met 'm eus aon n'o deus ket c'hoazh komprenet e c'hell ur yezh kaout braventez ivez netra nemet pa vez kaozeet flour ha c'hwek gant tud o deus un dra bennak da lavaret.

Nul a-walc'h edo an abadenn-mañ. Bezañ lakaet anezhi dindan un anv gallek hag e vefe bet heñvel. Laeroñsi sevenadurel oa bezañ lakaet anv Breizh o Vervel warni.

Paour kaez Breizh, a lavar meur a hini. Ya, paour kaez ni. Ha posubl eo mougañ ene ur bobl en un doare dereatoc'h ? Abadennoù evel-se ez eus d'o heul c'hwez an oferenn gañv.

Mikael Madeg

Daouzek miz, daou c'hiz!

Souezhet eo bet meur a hini, me 'bari, o welet war ar peulioù "paotr-saout", ar parkmetroù e-giz e vez lavret, tammoù paper oc'h embann e oa droed da laosker dirazo an otoioù hep paeañ. E miz Eost, e kreiz-kêr Roazon e oa ive. Soñjet 'zo bet e-barzh an douristed, sur-mat, o tont da welet kêrbenn Breizh. Ha ni, paour-kaezh Roazoniz, a-hed ar bloavezh, a rankfemp astenn hon gwenneien e-doug 11 miz evit ma pourmenfe an douristed o c'halite diwar hon c'houst ? Ne gavan ket gwall reizh an dra-se. Ar c'hontrol bev a lakfen a-walc'h da dalvout eno peogwir n'eo ket paeañ e blas un dispign bras e-keñver koust ar beajoù, priz an dour-tan, ha me 'oar, ha peogwir n'eo ket prop, e-kerz ar bloavezh, ober ar c'hemm etre an dud hervez ma vez bras pe bihan an argant ganto. Lipat reva an douristed eo ober e-giz eo bet graet ha kac'hat e-barzh tokoù tud Roazon ha netra ken. Me 'gred eo bet e-giz-se e kêrioù all eus Breizh. Dishouez a ra ur wech c'hoazh (ne oa ket ezhomm) penaos e vez klasket ober e vad eus an douristed o tont bep hañv dre zidennañ anezho en un doare lous.

J. Donnart
Roazon

STOURMAD-GOANV 1983
ROLL AR BROFOURIEN

MIZ GOUERE

François Ollivier, Brignogan	150 lur
Jozian Guillemot, Gwenael Morio, Gwened	150 lur
L. Bihannic, Sant Malo	250 Lur
Guy Lansade, Beubri	50 lur
Per Penneg, La Tronche	150 lur
Mark Ar Briz, Flers	150 lur
	1000 lur

MIZ EOST

Reun Treger, Lokournan-Leon	200 lur
Iwan Gwegan, Massy	150 lur
	350 lur

MIZ GWENGOLO

Bizanv	700 lur
	700 lur

En holl..........2 050 lur

Trugarez a lavaromp d'an holl o deus soñjet e talvez ar boan kas arc'hant deomp. Livet ez eus bet panelloù-hent e Kerne, e Bro Leon hag e lec'hioù all. Gant penn kentañ ar stourmad emaomp c'hoazh. Ar stourmad-goañv a gemero lec'h hini an hañv, eta !

Koñtoù an dispignoù n'hon eus ket gellet ober c'hoazh. Kendalc'het ha kresket e vo ar strivadeg, avat, hag an ezhommoù arc'hant d'he heul. Emren e-keñver arc'hant e rank bezañ ar stourmad evit ma ne vo ket S.A.E. en arvar.

Sur omp e komprenoc'h pegen pouezus eo ho skoazell evit an dazont. N'hon eus ket ar gwir da chom sac'het ! Ur wech kroget gant ar stourm n'hon eus ket mui ar gwir da goll. KOLLET DA VIKEN E C'HELLFE BEZAN.

Koltaret e vo eta, e-doug ar goañv, evit ma teuio nevez-amzer ar brezhoneg war ribl an hentoù hag e kêrioù Breizh.

Kasit ho skoazell-arc'hant da

stourmad-goanv Skol an Emsav
8, straed Hoche 35000 Roazon

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

An bed Keltiek
Kemper
2, Straed ar Roue Gralon
98 95 42 82
STAL LEVRIOÙ
PLADENNOÙ
ARTIZANELEZH

YANN CHOUCQ (alvokad)

KORNOG
LEVRIOÙ PLADENNOÙ HAG ARZ KELTIEK
22 Straed ar Vur 29210 MONTROULEZ Pgz 98/63 25 40

war.raok !

Echu eo an ehanoù. Ar re o deus bet ar chañs da gaout vakañsoù a zo aet en-dro war o labour, o fenn leun a soñjoù plijus pe blijusoc'h. Re all n'o deus ket disterniet a-hed an hañv. Ha setu ar Vretoned krog gant ur bloavezh labour nevez. Bloavezh labour ? Bloavezh dilabour ivez, evit muioc'h-mui a Vretoned. Ur bloavezh stourm e ranko bezañ, forzh penaos, hag evit an holl, evit ma teufe da wiroc'h al lugan "BEVAN, LABOURAT HA DIVIZOUT ER VRO".

Hag un ehan a c'helle bezañ en hor stourm evit hor yezh ? N'helle ket ! Diehan e labour enebourien ar brezhoneg. War-raok ez a lanv du ar gallekadur hag an amerikanaat. Plijusoc'h a-dra-sur, e vije bet mont kuit, dibreder-kaer, evel milionoù a Europiz, war hentoù an heol.

Ya, tud mennet-start a zo ac'hanomp ! Ouzhpenn un albac'henn ziduiñ, ouzhpenn ur c'hoariell spered, mat hepken da reiñ un tamm liv d'hon buhezioù, eo ar brezhoneg.

Dibabet hon eus bezañ brezhonegerien. Hag an dibab-se a reomp bemdez pa tihunomp hor bugel, pa lavaromp demat d'hon amezeg, pa reomp ur chekenn da baeañ tra pe dra. Ha ne vez ket atav aes, bezañ sellet a-gorn gant klianted all ur gourvarc'had pa ginniger ur chekenn vrezhonek, bezañ taget gant speredoù gallgar evit bezañ kredet desevel bugale e yezh ar vezh. Skuizh e vezer a-wechoù. Digalonekaet e vezer a-wechoù. Ha koulskoude e vez trec'h bep tro al levenez diabarzh bezañ NI hag an diarvar entanus emañ ar gwir ganeomp.

Aesoc'h, ya aesoc'h, e vije deomp digalonekaat da vat ha chom hep stourm a-zevri, chom hep engouestlañ re hor buhezioù. Sevel a rajemp un tamm klub d'en em vodañ ur wech an amzer, da vallozhiñ ar gouarnamant gall, ar Vretoned, ar pennadurezhioù hag all... Ne badje ket re bell an emvod. Memes tra e vije bep tro. War-lerc'h ez ajemp da riboulat, e brezhoneg mar plij ! Pebezh plijadur ! Tu 'vije, zoken, ober emvodoù diwar "LA FAILLITE DU MOUVEMENT CULTUREL BRETON", e galleg, evel-just, a-benn gellout impljout an holl c'herioù sikosokio hon eus bet desket er skolioù-meur (gall ha gallek) pe diwar follennata labourioù "gouiziek" 'zo, ha klask ober gwelloc'h evit Miss Mac Donald. Dav d'ar Vretoned bezañ mestr en o bro, memestra

Krak-dispac'herien n'omp ket avat ! ; hag ouzhpenn ur gwernis eo hor yezh. Troc'hañ un dorn pe un troad a c'hellfer ober deomp. Tennañ ar brezhoneg hag hor youl dibleg eus hor pennoù a zo dibosubl, avat ! Gouzout a reomp, hon eus aze ar surañ nerzh da enebiñ ouzh an hevelebekaat hag an diseveniñ, ar surañ nerzh da stourm a-enep da "sevenadur" brein Dallas pe... Dynasty !

Ya, Bretoned mennet start a zo ac'hanomp. Betek penn hor soñjoù ez imp. Gouzañv pelloc'h n'hellomp ken.

Olier Ar Mogn

CHEKENNOU BREZHONEK DIRAK AL LEZ-VARN

E 1975, diwar ali un tregeriad, e kroge Skol An Emsav da vrudañ ar mod da sevel chekennoù e brezhoneg ha da stourm ivez eveljust da gaout chekennaouegoù divyezhek. Un toullad lizhiri he doa kaset SAE d'ar bankoù d'ar c'houlz-se.

Ha 5 bloaz warlerc'h e miz Du 1980, ar "c'hredit Mutuel de Bretagne" a ginnige d'e glianted ar c'harned chekennoù divyezhek kentañ.

Spontet an RGed, ha spontet ar "Banque de France" ha meur a hini all c'hoazh met re ziwezhat ! Graet e oa bet pep tra hervez al lezenn hag ofisializet ar chekenn divyezhek war un dro.

Bec'h a zo bet warlerc'h avat hag an Ao. Lichou, rener ar CMB en deus bet da zifenn e damm e meur a lec'h. Met degemer mat a veze graet ouzh seurt chekennoù peurliesañ.

2 vloaz warlerc'h, e miz Gwengolo 82 e krog istor Jili Bernard, tregeriad anezhañ ivez, gant an SNCF. En e raok, Bernez An Nail ivez en doa bet afer outi e miz Ebrel met ankounac'haet eo bet gant al lezvarn (ne ouezer ket c'hoazh perak).

Nac'het e vez eta kemeret digant Jili Bernard ar chekenn BPO en doa savet e brezhoneg evit paeañ e veaj da Baris.

Hiziv e tremen dirak Lezvarn Roazon peogwir en doa kemeret an tren memestra gant e chekenn "goñpostet".

lun 19 a viz gwengolo

Un toullad mat a dud e toull an nor 6 stread Paris en Tribunal d'Instance. Holl gostezioù an "tout emsav" eveljust. 10 a dud dija o tont da dest ...Hir e vo !

Hag hir eo bet. Ar Prokulor a zeske traoù hag a selle ouzh an eur bep eil mare. Ar gudenn evitañ, evel m'e zispakas er fin, n'eo ket muioc'h ar brezhoneg evit rannyezh Picardie (ac'hano e teu fasil).

Ar pezh a wel eo en deus Jili Bernard kemeret e blas en tren hep tiked, ha setu tout ! Evit-se e c'houlenn un taol kastiz a 600 lur kozh. Kement-se emezañ abalamour ma ne oa hervezañ rediet an SNCF da zegemeret ar chekenn, n'eus forzh peseurt yezh a vefe warni.

Yann Choucq an alvokad, a zisplegas dezhañ warlerc'h ne oa ket un afer a baeamant dre chekenn pe dre voneiz met afer ur chekenn vrezhonek nac'het pa vez degemeret ar re c'hallek evel m'hen diskouezas paper urcher Yann Jegou.

Neuze, e keñver ar gwir e teue anat an diforc'h a vez graet gant an SNCF hag an disfiziañs he deus ouzh ar brezhoneg.

Michel Denis, deuet da dest, a lavaras bezañ mantret o welout falla-griezh renerien SNCF ar Rannvro p'o deus peadra da zoujañ ouzh testennoù degemeret gant an holl ha pa ne reont striv ebet.

JILI BERNARD (e klub Kazetennerien Roazon)

Emzalc'h an SNCF a zo iskis a-walc'h a-benn ar fin. Tangi Louarn, karget eus Aferioù Diavaez SAE ha Lukian Kergoat, a zo aet ivez gant ur urcher da brenañ o vilhed disadorn e Kemper. Evit ar wech gentañ eo bet nac'het outo paeañ e brezhoneg. Urzhioù o doa bet diouzh ar mintin.

Evit ar poent e c'hortozer diviz al lezvarn. Ne vo roet nemet d'ar 17 A VIZ HERE. Ac'hann di, kendalc'homp da baeañ e brezhoneg.

J. Killevere

ENERGIEZH NEVEZ

ENERGIEZH AN TEIL

E-kerz miz Eost eo omp aet d'ober un tamm gweladenn d'ar c'hentañ ardivink da broduiñ gaz metan gant an dour-teil savet gant ar c'h-COMEN ("Coopération pour la Maitrise des Energies Nouvelles"). E ti-feurm Botve, en Arzhano, e Bro Wened eo ema staliet. Ar c'h-COMEN, evel ma 'z eus bet tro da zisplegañ dija e-barzh BREMAN a zo bet lañset gant daou ijinour, Anicet Le MARRE ha Francis LE BIHAN, da heul ar stourmoù a zo bet e Breizh a-enep ar c'hreizennoù nukleel.

"N'heller ket nac'h hepken an energiezh nukleel"emezo, "ret eo ivez krouiñ energezhioù all da gemer he flas"

Abaoe pell e ouezer e teu gaz metan er maez eus an danvez bev, met mard eo bet soñjet mestroniañ an energiezh-se, morse n'eo bet pleustret da vat an doare-se war un dachenn ledan ha kenwerzhel, gant ar marc'hadmat ha founus ma oa an energezhioù all, tredan, petrol, betek ar bloavezhioù 1970. Koulskoude, dre bouez al labour-douar er vro, ez eo Breizh ur vengleuz a energiezh bev. En em lakaet eo neuze Anicet le MARRE ha Francis le BIHAN da studiañ ha d'ober arnodennoù evit dont a-benn da sevel un ardivink a c'hellfe produiñ gazteil en un doare aes ha kempenn. Ranket o deus lemel unan hag unan ar skoilhoù bras pe bihan a gavent war o hent. Ouzhpenn an enklaskoù teknik, o deus savet ur studiadenn genwerzhel evit gouzout hag eñ e oa prest al labourerien-douar, an tiez-kêr, da lakaat sevel ardivinkoù-produiñ metan-metanerezioù- e-barzh o ziez-feurm pe en o c'hêrioù, peseurt produ a oa da vezañ lakaet war ar marc'had ha da beseurt priz.

A-ziavaez : e-giz ul lochennig tredan

Degemeret omp gant Anicet le MARRE e-barzh an ti-feurm. Koulz lavarout ne weler netra ispisial da gentañ. Un ti-feurm ordinal eo, pemp buoc'h-laezh hag hanter-kant ennañ. Gwelout a reer ar c'hrevier a-zehou, ur porzh a zo dirak, hag e-kichen, a-gleiz, ema ar foz teil. Displegañ a ra an ijinour n'eus cheñchamant ebet e labour boutin an ti-feurm. Kaset e vez, evel boaz, an teil eus ar c'hrevier d'ar foz. Met tremen a ra war ur gael houarn a zo etre ar c'hrevier hag ar foz. An dour-teil a gouez e-barzh ur san a zo dindan hag un tammig en diribin. Diskenn a ra neuze betek ur foz all betoñs e-lec'h ma vez dalc'het kloz mat hep an disterañ takenn aer. Ar fozse, a vent vihan a-walc'h,war cro daou vetrad a-gostez a bep tu, a zo al laez anezhañ a-rez an douar eus un tu. Ne vez ket merzhet kalz eta. En diabarzh e teu ar gaz metan e-maez an dour-teil.Stag ouzh ar foz ez eus ur seurt tug a yeer e-barzh dre un nor eus tu an traoñ. A-ziavaez e tenn d'ul lochennig treusfeurmiñ tredan. En diabarzh ez eus tuellennoù tri liv : gwer, glas ha ruz diouzh o roll, evit an dour-teil, ar gaz, an dour tomm. Gwelout a reer ivez konterioù ha mekanikoù evit muzuliañ ar gwask hag ar wrez e-barzh ar foz. An dourteil a vez dalc'het atav d'ar memez gwrez, war-dro 37°,gant un dommerez a ya en-dro gant un darn eus ar gaz produet evit kaout an tommder gwellañ da lakaat ar gaz da sevel. Pa seu da vezañ re uhel gwask ar gaz e-barzh ar foz, e vez kaset e maez betek ur mirlec'h houarn seizh metrad diñs e-lec'h ma vez lakaet dindan ur gwask a zo c'hwec'h gwech hini an aer. Da lavarout eo e lakaer e-barzh 42 000 litrad gaz. An holl vekanikoù-se a ya en-dro en un doare emgefre (otomatik). N'eus ezhomm nemet leuniañ ar foz ur wech an amzer gant ar vangounell.

Enklaskou evit dirouestlan ar c'hudennou teknik

"Unan eus ar c'hudennoù da zirouestlañ a oa" eme Anicet le Marre, "e teu war c'horre an dour-teil.Ur seurt koc'henn a vir ouzh ar gaz d'en em stummañ.Kavet hon eus an doare d'he zistrujañ : ur wech ar mare e vez sunet an dour-teil eus un tu gant ur mekanig ha bountet en-dro e-barzh ar foz dre un tu all. E-giz-se e vez mesket an dour-teil, friket ar goc'henn ha war-un-dro e vez ingalet ar wrez. Ur breved hon eus diskleriet evit gwareziñ ar sistem-se."

Mont a ra ar gaz dindan wask eus ar mirlec'h betek an ti-feurm dre duelennoù dindan douar evit tommañ an ti e-pad ar goañv hag an dour koulz evit ezhommoù an tiegezh hag al loened.

"Ne implijomp ket penn da benn," eme c'hoazh Anicet le MARRE, "galloudegezh an ti-feurm da broduiñ metan. Ne servijfe da netra produiñ kalz gaz ma n'heller ket implij anezhañ goude-se. Gwelloc'h eo gouzout pe re eo an ezhommoù evit bevennañ ar mizoù. An ardivink-mañ a goust 150 000 lur hag ardalet (peur-baeet, "amorti") e vo dindan pemp bloavezh. Implij a reomp daou vetrad diñs hanter dourteil bemdez. Met e gwirionez eo re c'hoazh peogwir e produomp muioc'h eget n'eus ezhomm. Neuze emaomp o soñj kas gaz betek tiez all ar gêr. Ar gudenn a sav eo n'eus ket ar gwir da werzhañ gaz dre sanioù abalamour da vonopol ar "Gaz-de-France". An diskoulm a vefe gwerzhañ lodennoù evit ma c'hellfe ar re all kemer perzh er c'hapital postet da sevel ar mekanik."

Ouzhpenn-se ez eus spletoù all gant ober gaz a-ziwar an teil : kalz nebeutoc'h a flaer a vez gantañ pa zeu ermaez, disaotret e vez evit un darn vat dre "adaozadur an nitrat" ha ma vez kenkoulz evit temzañ ar parkeier, ne vez ket ken fall evit an endro.

Amzer da-zont ar gaz-teil zo stag ouzh an dibabou politikel

Diskouezet eo bet gant ar c'h-COMEN e oa spletus-kenañ e meur a-geñver an doarese da gaout energiezh. Kalz tud a zo bet o c'houlenn ur studiadenn evit o zi-feurm : unan anezho evit ur saverez 32 000 yar-indez. Dre an implij bras a energiezh en ur seurt atant, e vo ardalet dindan tri bloaz ar mekanikoù a gousto 300 000 lur.

N'eo ket pal ar c'h-COMEN sevel metanerezioù en atantoù nemetken. Ober a ra ivez diagnostikoù gwrez.Prest eo ivez da lakaat sevel metanarezioù o vont en-dro gant danvezioù bev all. Ur studiadenn he deus graet,da skouer, evit implij an dour lous hag al lastez e kêr Montroulez.

Met anat eo, evit ar pezh a sell ouzh al labourerien-douar, ne vo graet ar postadurioù-se ganto, nemet goude bezañ prenet ar pep retañ. An traktor a vo prenet da gentañ eveljust. Stag eo eta da-zont ar metan ouzh gounidoù ha politikerezh al labour-douar, ouzh ar sikourioù a c'hellfe bezañ roet en un doare ispisial gant an A.F.M.E. (Agence Française pour la Maitrise de l'Energie"). Ha lav eo derc'hel kont ivez eus pouez "lobby" an E.D.F. n'en deus interest ebet da welet un energiezh all o tont war ar marc'had pa oar e produo dija er bloavezhioù o tont muioc'h a dredan eget n'eus ezhomm.

Evit gouzout hiroc'h : COMEN- Kernivinen, REDENE- Pellgomz: 16 (98) 96.33.62.

Tangi Louarn

Lennit al liamm

koumanant-bloaz .... 100 lur
studierien, soudarded, tud dilabour ... 80 lur

kas ar chekennoù da :
Yann-Ber D'Haese
Pont Keryau
29190 PLEYBEN

c.c.p. D'Haese 4914-83 B Paris

labour-douar

BREIZH A RANK KOMZ WAR EEUN GANT BRUSSEL

Kevezerezh zo etre Breizh, Holland, Danmark hag Alamagn, evit al labour-douar. Siwazh, eme François Guezou, Prezidant ar gambr labour-douar, eo diaesoc'h da Vreizh stourm, rak ar re all zo gante ur politikerezh broadel hag ur stad d'e zifenn, pa n'eo politikerezh labour-douar Frañs nemet ur meskaj pe un emglev etre laziou (interestoù) disheñvel he rannvroioù. Ha kement-se, emezañ, ne vez gwelet el labour-douar hepken, rak heñvel eo gant peurrest an ekonomiezh, hini ar boued pergen (O.F. 30.8.83). Setu perak e rank Breizh komz wareeun gant Brussel.

Komprenet fall e vez ar Vretoned, emezañ c'hoazh, koulz gant ar velestradurezh ha gant an aozadurioù-micher broadel. Sklaer eo bet evit stourm an MCM a zo c'hoazh en ho sav.

Dañjer zo evit labour-douar Breizh na c'hoarvezfe dezhañ evel da verdeadurezh Vreizh a zo aet da get.

ekonomiezh

FOUJERA KER AN DILABOUR

Gant an hañv e krog ar mizioù Du e Foujera. E miz Even e serre ti Prevost : 130 den dilabour. D'an 9 a viz Gouere, e ouied edo mengleuzioù Montbelleux, e Luitre (damdost alese) o vont da serriñ e miz Gwengolo (52 den). Heñvel gant Sodema Monoprix. D'an 13 e kemenne ar stal Tuvomon e vefe laket 42 den dilabour a-benn fin an hañv. Ar gompagnunezh Bellanger a oa o vont da serriñ ha 27 den en em gave dilabour. Ar gompagnunezh Bamarrec a oa ivez o vont da serriñ peogwir n'helle ket skarzhañ labourerien evel a gare.

D'ar 27 e rae freuzhstal an "Nouvelle Cristallerie Fougeraise" : 130 den a gollo o labour. E Landean, e-kichen, e c'hoarvese heñvel gant ar "Societe Landeanaise de Menuiserie" : 40 den an dro-mañ. Kalet e vo ar goañv evit tiegezhioù an tolead.

BREIZH BRO AR BEVIJINEREZH

Deut ez eus er-maez nevez zo ul levrig diwar an divoud-se, embannet gant ar CELIB hag a zo bet skignet e-touez kannaded ha dileuridi Vreizh koulz ha pennoù bras ar c'hambroù labour-douar ha kenwerzh.

Evel 15 bloaz zo, gant dierreadur ijinerezh ar pellgomz da skouer, eo ur chañs nevez a zo dirak ar Vretoned hiziv, pa c'hellfe ar Bevijinerezh bleuniañ e Breizh seul aezetoc'h ma vo gwriziennet el labour-douar (a vo kreñvaet evel-se gantañ), ha n'en devo ket ezhomm eus miliardoù ar Gouarnamant evit bezañ savet. Un trede reveulzi c'hreantel a gemenn deomp ar CELIB pa lavar emañ dija o kreskiñ buan abaoe tri bloaz bremañ en Amerika hag e Japan.

Diazezet eo an ijinerezh -se war an danvez-bev evit kenderc'hañ protein, gremm, temz ha louzoù, materi nevez evit ar gimiezh. An danvez-bev-se a vez kavet e Breizh, gant ar 6,5 miliard a litradoù laezh, an 50 000 tonenn a laktoserom, an 12 000 tonenn agazein ha 15 000 a laktoz, an 30 milion a litradoù gwad o tont eus al lazhdioùyer ha moc'h.

Ar c'hentañ bro evit al labour-douar er c'hwec'h-korn eo Breizh, ha dezhi kement ha labourerien-douar ha Danmark hag Holland. War ar 6 % eus gorread ar c'hwec'h-korn zo anezhi,emañ 18 % eus ar bioù, 36 % eus ar yer ha 48 % eus ar moc'h, hep komz eus pinvidigezh ar mor (pehini an dour -teil).

Emañ ar CELIB o soñj labourat da reiñ lañs d'an ijinerezh nevez-se e Breizh gant sikour an embregerezhioù, hag ar skolioù meur.

(CELIB, straed Daniel, Z.I.Kerpont-56600 Lan-ar-Ster)

Bevijinerezh : bio-industrie
Reveulzi c'hreantel : révolution industrielle.
Kenderc'hañ : produiñ
Gremm : energiezh

BEP DAOU VIZ LENNIT

AL LANV, Kelaouenn sokialour breizhek

liesdoare : *politikerezh etrevroadel, stourmadoù ar vro, sevenadur, bandennoù treset...*

Koumanant bloaz 70 lur - Skoazell 100 lur

da : AL LANV, 8, straed Ile-de-Batz, 29000 Kemper

ETRE "HEKLEV AN DEIZIOU" HA "DYNASTY"

Gouzout a rit bremañ sur -awalc'h e vez skignet programoù "nevez" war FR3 abaoe ar 5 a viz Gwengolo, etre 5e hag 8 e. diouzh an noz (40 mn a veze graet araok er rannvroioù, 2 eur 50 mn a vez graet bremañ).

Eus a gleiz da zehou : Valerie (dizanv) a ginnig an abadennou Jean Pol GUGUEN , rener FR3 Breizh Peideuloar, Michel le Bris, rener war ar programou ha Louis Marie Davy, rener ar BRI

Un neubeut devezhioù en araok e oa bet aozet ur c'h-"conférence de presse" evit kinnig d'ar gazetennerien implij-amzer nevez FR3, hag er memes amzer raktres ar "générique" nevez "FR3 Bretagne Pays de Loire" bet fardet, lorc'h bras enno, gant teknikourien ar CCETT ("Centre Commun de Télédiffusion et Télécommunication") e Roazon. Embannet eo bet ar brezegenn bet distaget gant rener nevez FR3. B.P.de L., Jean-Pol Guguen, e-barzh un neubeut kelaouennoù. Bez e c'heller derc'hel soñj eus un nebeud traoù all bet lavaret d'an deiz-se.

Goulennet ez eus bet digant Jean-Pol Guguen perak e talc'he d'ober gant ar framm "Breizh + Broioù al Liger". *"Ret eo dîn kaout doujañs ouzh al lezenn", a respontas, "peogwir ez eo FR3 un ti publik, ha n'eo ket dîn-me da zivizout hag-eñ e vo dispartiet pe get an div vro-se. Met, ur wech da vare e resevo "Broioù al Liger" ur program ispisial evito"*. Ya, n'eo ket fall, nemet e vez lakaet gant ar pennoù bras Bro Naoned etouesk "Broioù al Liger"...

Kavout a ra da Jean-Pol Guguen en deus kroget da sikour ar brezhoneg en ur lakaat "Heklev an deizioù" diouzh an noz, hag ivez en ur dreiñ e-traoñ ar skramm an abadennoù-se e galleg,*"peogwir ez eo pouezus e c'hellfe an darn vrasañ eus ar Vretoned ober anaoudegezh gant abadennoù breizhek na gant ket bet dedennet ganto betek-hen"*.

Ma c'heller bezañ a-du gant ar menoz kentañ hep termal, eo souezhusoc'h an eil hini. Ret 'vefe ober, a-benn un nebeud mizvezhioù, un enklask e-touesk arvesterien c'hallek FR3 evit gouzout hag eñ e vefent bet dedennet gant "Heklev an Deizioù"...

Sañset e vefe divyezhek an abadenn gentañ d'ar gwener. Evidon-me ne 'm eus ket bet tro da welet petra dalv an dra-se.

Un abadenn nevez 'zo o vezañ prientet : kenteliou brezhoneg e vefe. 'M eus aon, avat, e vo ret gortoz pellik c'hoazh araok gwelet anezho.

Un abadenn a lak an dud da gaozeal kalz : "Dynasty" an hini eo. Soñjal a ra da renerien FR3 e lako an dud da sellet muioc'h ouzh an trede chadenn. Koulskoude, a-hervez eo gwashoc'h c'hoazh "Dynasty" evit "Dallas".Paour kaezh ac'hanomp !

Prouiñ a ra d'an nebeuañ e vez arc'hant evit prenañ seurt abadennoù nul, hag amzer evit lakaat anezho da dremen, pa n'eus nag arc'hant na plas evit ar brezhoneg. SKOL AN EMSAV a ro deomp un nebeut skouerioù :

.1600 lur e koust ur vunutenn vrezhonek,
.3800 lur ur vunutenn gallek graet er "rannvroioù",
.hag etre 8000 ha 10 000 lur ur vunutenn ur film skinwel broadel.

Lod ar brezhoneg n'en deus ket kresket tamm, setu ma tremen eus 25 % da 7 % eus programoù FR3 Breizh. Goulenn a ra SKOL AN EMSAV diouzhtu: e vefe skignet bemdeiz ur gazetenn 15 munut e brezhoneg hag e vefe krouet un abadenn sizhuniek (e brezhoneg) evit ar vugale.

Ar strollad EMGANN en deus ivez roet e soñj diwarbenn programoù nevez FR3. En em c'houlenn a ra peseurt perzh-mat a vo gant an abadennoù pa ouzer ne vo gant an trede chadenn na muioc'h a arc'hant na muioc'h a implijidi evit sevel ouzhpenn peder gwech muioc'h a abadennoù ! Lakaat a ra ivez da c'houzout e nac'h renerien FR3 Paris diskouez disorc'hoù ar "Rapport Coutouly" diwarbenn yezhoù an eksagon. Nac'hañ a reont ivez reiñ 500 000 Lur (pemp kant mil) bet goulennet evit fardañ an abadennoù "Breizh o veva". Gervel a ra Emgann ar Vretoned da stourm evit kaout a-benn ar fin ur gwir servij skingomz-skinwel e Breizh (gant ar 5 departamant eveljust).

N'hon eus ket echu neuze da gaozeal diwarbenn programoù nevez FR3...

Silvi Donnart

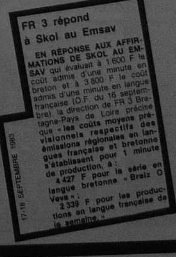
FR 3 répond à Skol au Emsav

EN RÉPONSE AUX AFFIRMATIONS DE SKOL AU EMSAV qui évaluait à 1 600 F le coût admis d'une minute en breton et à 3 800 F le coût admis d'une minute en langue française (O.F. du 16 septembre), la direction de FR 3 Bretagne-Pays de Loire précise que « les coûts moyens prévisionnels respectifs des émissions régionales en langues française et bretonne s'établissent pour 1 minute de production, à :

4 427 F pour la série en langue bretonne « Breiz O Veva » ;

2 339 F pour les productions en langue française de la semaine. »

17-18 SEPTEMBRE 1983

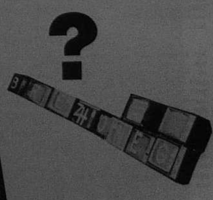

UN DIVIZ ISTOREL

AR C'HORSEG DRE RET ER SKOLIOU

Studiañ penaos eo deut Flandreziz a benn da c'hounit war dachenn o yezh. Mont da welout peseurt gwirioù nevez a zo bet roet da Euskariz pe da Gatalaniz. Heuliañ stourm kembreiz. Kement-se a vez graet aketus gant ar vroadelourien e Breizh. A-bouez bras eo bet hag eo c'hoazh evit pezh a sell hor stourm evit ar brezhoneg. Un dra, avat, a zisoñjer re alies: n'emaomp ket ni e-barzh ar memes "gale" hag int-i ! Da larout eo n'emaomp ket dindan beli an hevelep stad, an hevelep boareizh. N'emaomp ket o vevañ en hevelep bed politikel hag ar pobloù-se. Ha marteze awalc'h e vefe ken talvoudus all gouzout ivez ar pezh a vez graet gant an emsavioù broadelour e-diabarzh hon zoullbac'h boutin, ar c'hwec'hkorn milliget-mañ. E Bro Elsaz, Okitania ha Korsika, da skouer.

E Korsika dreist holl, dre ma seblant red an istor mont buanoc'h eno er mare-mañ eget en hon bro. Kement hini a oar eo aet an emskiant broadel war raok, hag a galz, adalek 1975 dreist holl (Simeoni ha taol Aleria), ez eus bet roet ur "Statud a Ziforc'h" da Gorsikiz gant Mitterrand, hag ez eus aet eizh broadelour e-barzh (7 U.P.C. (1) ha 1 P.P.C. (2)) da gañver dilennadeg an 8 a viz Eost 1982. Met pet o deus bet tro da lenn pe da glevet ez eus bet votet an diviz a bouez bras war dachenn ar yezh hag ar sevenadur gant "Breujoù Korsika" (Accolta dia Corsica) ?

Un diviz istorel, koulskoude, bet votet gant ar guzulierien e penn kentañ miz Gouere 83 dre m'eo bet votet evit ar c'horseg dre ret en holl skolioù ?

A-unvouezh, pe dost, eo bet kemeret an diviz-se. Hervez Arriti (kazetenn UPC) e oa bet kinniget un destenn gant o strollad e-unan. Da heul an dael o deus ar re-mañ lamet o c'hinnig kuit ha votet evit hini bodad ar "guzulierien di-strollad" (3). Ha war an destenn-se an hini eo, neuze, eo en em glevet an holl zileuridi (RPR, UDF, PS, MRG, Bonapartisted...).A benn ar fin eo bet votet an diviz gant an holl guzulierien a oa eno (37) nemet paotred ar PCF (7) hag a chomas hep votiñ. (17 kuzulier ne oant ket aze)

Emzalc'h tud ar PCF a zo bet displeget e-barzh o c'hazetenn viziek "Terre Corse" (niv. 124). Diwar ar seizh pennad a zo en destenn o deus votet evit ar c'hwec'h kentañ. Met dre ma ne oant ket a du gant ar seizhvet int chomet hep votiñ war an destenn en he fezh. Da larout eo e oant a-enep d'an "divyezhegezh Velestradurezhel" (ma vefe rediet an dud e karg e-barzh ar c'hêrioù, ar selled-ha-kleved hag ar vuhez foran dre vras d'ober gant ar c'horseg). Met a du gant ar strolladoù all evit ma vefe kelennet ar c'horseg dre ret en holl skolioù.

UN DIVIZ HIRC'HORTOZET

Abaoe pell zo e vez goulennet an diviz-se gant ar vroadelourien e Korsika. E 1977 dija, e lare Edmond Simeoni dirak 14 000 a dud e Furiani e "vo ret kelenn ar c'horseg adalek ar skolioù babigeg hag en holl liveoù". Daou vloaz war-lerc'h e voe goulennet e-barzh "Quaterni di l'Unione" (Meurzh 1979), kaieroù ar strollad UPC, ma vo meneget e-barzh statud Korsika emren *"e vo ret kelenn ar c'horseg en holl glasoù, e vo ret kelenn istor ha douaroniezh korsika,ha lakaat skol-veur Corti dindan he beli."* An hevelep tezennoù a gaver adarre e-barzh niverenn ispisial Arriti (niv. 797), gouestlet da savboent ha kinnigoù an UPC a benn dilennadeg an 8 a viz Eost 1982.Lenn a reer e oa bet savet ur roll divizoù asambles gant UPC ha CCN (4) e-kerz an hañv araok da sevel "ur wir divyezhegezh er vuhez foran hag en deskadurezh".

Evit pezh a sell stourmerien CCN eo bet embannet sklaer o soñj e-barzh al levrig skignet da geñver dilennadegoù-kêr miz Meurzh. *"Felfout a ra deomp, ni, broadelourien gorsikat, ma vo graet gant an divyezhegezh en deskadurezh hag e kement tachenn eus ar vuhez foran. Ma vo kelennet ar c'horseg dre ret adalek ar skolioù-babigeg betek ar Skol Veur. Ma vo anvet korsiz e Korsika da gentañ penn. Ma vo stummet ar gelennerien a zo dija. Ma vo sellet ouzh ar c'horseg, er Skol Veur, n'eo ket hepken evel un danvez met evel ur benveg a gelennadurezh."*

N'eo ket souezhus, eta, e vefe an hevelep savboent gant paotred an FLNC (5). E-kerz un emvod gant ar gelaouennerien o deus diskleriet e vo ret d'ar galloud derc'hel kont eus "ar fed broadel korsikat" ha kemer divizoù sklaer. En o zouez :" Kelenn ar c'horseg dre ret en holl liveoù." (Embannet e-barzh "V Ribombu", miz Gouere 1983 - niverenn 40).

Se 'oa goulenn ar vroadelourien, se 'oa ivez goulern ur bern kevredigezhioù all evel ar sindikat CFDT a lavaras, war-lerc'h votadeg an diviz-se, pegement a stad a oa ennañ o welout e oa bet gounezet a benn ar fin ar pezh a c'houlennent abaoe ken pell.

Kement-mañ a ziskouez n'eo ket bet heuliet an hevelep hent gant difennerien ar yezh e Korsika ha ni e Breizh . E keit ma 'z eus ur bern stourmerien o sevel skolioù DIWAN e Breizh, war skouer ikastolak Euskadi, e klask ar vroadelourien gorsikat seveniñ un dibab all. Gwelloc'h eo ganto pouezañ war an deskadurezh ofisiel eget krouiñ skolioù a ziforc'h. Ha Scola

Corsa neuze ? Ret eo gouzout n'eus kazimant klas ebet o vont en dro ha n'eo ket gouest ar "skolaerien" war dachenn ar bedagogiezh. Gwashoc'h a zo. Dianzavet eo bet rener ar c'hlasoù-se an Ao. Stromboni, gant ar gevredigezh Scola Corsa hec'h unan. Da larout eo n'en deus gwir ebet da gomz e anv ar gevredigezh !

Gant Scola Corsa ez eus bet embannet ul levrig e miz Eost 1981 "E Pruposte di Scola Corsa" savet gant F.Perfettini (bet enseller an deskadurezh e Montroulez). Bez e lenner ennañ :

"Ar c'horseg a rank bezañ kelennet eus ar skol-vabigeg betek ar skol-veur, hep troc'h ebet (...). Fellout a ra deomp ma vefe sellet outañ evel ur gelennadurezh par d'ar re all !(...). Rak pennoù ne vefe ket sellet evel un dra distera ar gelennadurezh nemeti o chom dizet pa vez ret an holl re all e-barzh ar sistem gall ? Ha pa vez ret mont d'ar skol.

Ne gomprenomp ket perak e vez lavaret gant tud zo e vefe kelennadurezh ar c'horseg dre ret a-enep d'ar frankiz hiniennel.

Evidomp, gwellaat al lezenn Deixonne, liesmentiñ dre daou, tri pe ouzhpenn an eurvezhioù korseg ne servijfe da netra. Dre ma rank ar c'horseg bezañ ur benveg studi ha n'eo ket an danvez studi (...). Sevel a reomp a-enep diskoulm ar "skolaerien veajourien". Kelennadurezh hor yezh ne zle ket bezañ afer an arbennigourien (...). Ret e vo broudañ an holl skolaerien da zeskiñ ar c'horseg."

Ha pelloc'h e c'houlenn Scola Corsa ma vo savet an divyezhegezh ofisiel, a vo *"dibenn mare an dismegañs evit korsiz."*

Evit ar mare, avat, stad ar c'horseg er skol n'eo ket gwelloc'h eget hini ar brezhoneg. E 1974 hepken eo bet lakaet lezenn Deixonne da dalvezout. "Ul lezenn bet votet e 1951, eme, F. Ettori, e-barzh niverenn 144 ar gazetenn Kyrn (7), nemet gant ma vefe bet didalvoud !". E miz Even 1983 e voe degaset ur c'hemm all gant ar "C'helc'hskrid Luc", bet savet gant ar galloud nevez da lakaat Korsiz da grediñ e vefe roet ur gwir "statud" d'o yezh. N'eo ket gant teir eurvezh diret bep sizhun e vo savetaet ar c'horseg. Sed aze pezh a soñj ar re-mañ ivez. Hag evit pezh a sell ar Skol Veur, bet digoret e Corti, a benn ar fin, ez eus bet savet un D.E.U.G. met ket un Aotreegezh war ar c'horseg.

Daoust hag eñ e vo kemmet an traoù war-lerc'h diviz Breujoù Korsika ? N'eo ket sur, dre ma n'eo ket ret d'ar gouarnamant sokialour gall ober diouzh c'hoant ar guzulierien, goude ma vijent bet holl (pe dost) a-du gant an destenn bet votet d'an 8 a viz Gouere. En tu hont da se, evel ma lavar J. Chiorboli, unan eus krouerien ar gevredigezh "Scola Aperta" (Skol Digor) *"Ar skol a rank skoazellañ ar c'horseg da dreuzvevañ. N'eo ket ganti nemetken e vo savetaet".*

Un diviz istorel koulskoude a zlefe lakaat meur a hini d'en em soñjal amañ e Breizh. Ha ma yafemp da c'houlenn gant izili ar strolladoù gall votiñ ar pezh 'zo bet votet gant o c'henseurted e Korsika ?

Herve ar Beg

(1) UPC : Unione di U Populu Corsu. Broadelourien emrenerien. Renet gant E. Simeoni.

(2) PPC : Partitu Populare Corsu : Broadelourien a gleiz. Kazetenn : "Populu Corsu".

(3) "Arriti" (War Sav). Kazetenn sizhuniek UPC (5000 skouerenn).

(4) CCN : Consulta di i Cumitati Nazionalisti. Broadelourien a du gant an "autodeterminazione".Strollad bet savet a ziwar ar c'homiteoù skoazell d'ar brizonidi.

(5) FLNC : Fronte de Liberazione Naziunale di a Corsica. Stourmerien gurz evit an "independenzia naziunale".

(6) "U Ribombu". Kazetenn viziek CCN (3000 skouerenn).

(7) "Kyrn". Kelaouenn viziek korsikat (30 000 skouerenn).

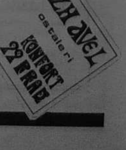

ZEN
LEZENN AR VAZH

ZEN, "Zona Especial del Norte". Gwechall,Hanternoz ar Spagnoliz a yae eus Kalaikia da Hondarribia (Fontarabie ar C'hallaoued,e-tal Hendaia). Kalaikianed,Asturianed hag Euskariz a oa eta tud an Hanternoz.

Hiziv n'eus mui nemet Euskadi, gant Nafarroa, en Hanternoz, evit ar ZEN, ar steuñv kuzh savet gant Gouarnamant Spagn evit dispenn ETA. 15 miliard a besetas a vo dispignet evit se.

Gant an arc'hant-se e vo savet kazarnioù ha tier-polis nevez, paeet poliserien nevez, prenet armoù, kirri-hobregonet nevez (made in France), dilhad-stourm...

surentez" ha divrudañ ETA emesk ar bobl, hervez doareoù polis Alamagn pe Israel.

Gwirioù Mab-Den zo gwarantet, evit doare, gant al lezenn "Anti-terrorrista", ha klemm d'al lezvarn a ranko ar boliserien bep tro ma vo kombzet eus bourevierezh na vefe ket prouet.

Ouzh ar boliserien e vez goulet bezañ war ziwall diouzh ar re yaouank, (dreistholl ar re war varc'h-tan pe gant un anorak), diouzh ar merc'hed koant, war hent o labour, ha chom hep lezel o bugale da c'hoari war ar straed pe da gomz gant n'eus forzh piv.

Servij a raio ivez da baeañ bruderezh er c'hazetennoù hag er skinwel.300 milion a yelo gant an titouriñ, evit klask anaout ETA eus an diabarzh, ha muioc'h a vo laket c'hoazh mar bez ret.28 milion a yelo gant ar "Guardia Civil" evit ar pellgelaouiñ (14 m.), ar pellgomz UHF (7 m.), sonenvrerioù kuzh (1,5 m.) pe a-bell (1 m.).Met 80 m. a yelo ouzhpenn gant ar "Guardia Civil" hec'h-unan, ha 40 anezho da staliañ urzhiaterezioù e 36 karr : tu a vo dezhe evel-se gouzout en un nebeud munutennoù kement tra zo fichennet e dihellva-kreiz ar bolis.

Ne vez ket kontet e-barzh ar 4 miliard a yelo da arc'hoprañ a re a zibabo mont e rejimantoù polis ar ZEN. 20 milion a vo dispignet evit follennoù brudañ an "nerzhioù-

Emañ kuzulioù-kêr Euskadi o sevel a-enep donedigezh ar boliserien nevez (nemet re ar PSOE, eveljust). Anat eo e kresko ar c'hudennoù etrezo hag ar boblañs,pa ouzer e vezont leuniet a gasoni gant o ofiserien ouzh Pobl Euskadi, e vezont aliet da bellgomz diouzh an noz da spontañ danvez-izili ETA, e c'hallont mirout un den 10 devezh hep gwelout e alvokad.

Hervez Herri Batasuna eo ur gwir sponterezh-stad a vez laket en e sav gant Barrionuevo, ministr an Diabarzh e gouarnamant sokialour Spagn. "Nac'h ar gudenn kentoc'h eget he diskoulmañ, sede pezh a ra ar PSOE. Kendalc'h politikerezh Franco a-enep Pobl Euskadi eo o "nevezinti", emezo. Sur eo n'eo ket echu gant bac'hadeg ha boureviadeg er vro.

Mark Kerrain.

GOUEL AR BREZHONEG

E-barzh Carn niv.42 (Hañv 1983) o deus gallet ar gembraegerien zo ac'hanoc'h lenn ar pennad-mañ, skrivet gant Z(onia) B(owen). Evit ar re all eo enta e troomp anezhañ. Un testeni a gavomp talvoudus da reiñ da lenn d'holl lennerien.

"Kudenn ar C'hembread en deus klasket deskiñ un tamm brezhoneg eo pegen ral e c'haller klevout unan bennak o komz ar yezh. Pa glevjomp e oa Gouel ar Brezhoneg da vezañ dalc'het e miz Mae e Pondi, ha ni e Breizh da geñver un dra all er sizhun araok, e rejomp hor soñj chom pelloc'h er vro da vont d'ar Gouel, da gaout, a gredemp, ur sizhunvezh a vrezhoneg nemetken. Met kerse a voe ganeomp, n'eo ket abalamour da live an abadennoù, rak kaer e oa kan, sonerezh, ha filmoù met en abeg d'an nebeud a soujañs d'ar brezhoneg.

Gant ar Gouel,da skouer, e voe ur sizhunvezh-filmoù diwar-benn ar vuhez war ar mor hag e kreiz ar vro. Nemet unan, diwar an 13 bennak a voe diskouezet a oa e brezhoneg, hag ur fiñvdresadenn e oa.

Ha ni neuze mont d'an davarn "Amzer zo", en ur gêriadenn e-kichen, e-lec'h ma oa ar strollad "Kornog" da son, an abadenn-se o vezañ ivez ul lod eus ar Gouel. Kompren a c'hallit hor souezh pa glevjomp an eil son war-lerc'h eben kanet e saozneg !! ya ! e saozneg. E-kerz an ehan e ris kaoz gant ar c'haner a laras din e oa skosat, dimezet gant ur vreizhadez. Hini ebet eus ar sonerien all da larsañ, na c'halle kanañ na komz brezhoneg, e saozneg eta e kanent bep tro. Gwashañ zo, galleg a gomze an holl yaouankizoù en davarn.

En abadennoù pouezusañ ar Gouel zoken, dalc'het en ur sal vras nevez e kêr Bondi e veze klevet muioc'h a c'halleg eget a vrezhoneg. Unan eus ar ganerien bennañ a oa Gilles Servat. Seizh kanaouenn a ganas e brezhoneg,peder e galleg,hag unan e saozneg. E galleg e kinnigas anezho. Ar strolladoù a ganas o holl sonioù e brezhoneg ar vro a reas kemend-all zoken. E-kerz an ehan eo ur bladenn bop saozneg a veze klevet.

Ur paotr hepken a ziskouezas bout kalonek a-walc'h da nagenniñ, Herve Kerrain,un den yaouank bet en toullbac'h en abeg ma oa broadelour. Pignat a reas war al leurenn da embann e oa Gouel ar Brezhoneg an hini oa, ha da bediñ ar strolladoù da ginnig o c'hanaouennoù e brezhoneg. Un nebeud tud a stlakas o daouarn dezhañ.Ar c'haner a adkregas gant ar galleg adarre, hag ar bras eus an dud a yeas a-du gantañ.

Eveljust, gant dileuridi ar c'hevredigezhioù brezhonek a oa deut gant o stalioù e veze doujet d'ar yezh, brezhoneg war o skritelloù hag o marc'hadourezh, koulz hag etreze, met kavout a ra din n'hallfemp ket kavout dezho digarez evit o c'hiriegezh eus stad mantrus an traoù. Ret dezho diwall na deufe "Gouel ar Brezhoneg" da vezañ un anv nemetken".

...

Z.B.

" Lod a gavo marteze e ya Zonia Bowen re bell ganti.Met koulskoude eo poent gwelout ne ya ket' pep tra mat gant Gouel ar Brezhoneg, pa ouezor ez eus bet ur c'holl a 3 milion a lurioù kozh.

Eveljust e vo laret ne oa ket kalz a dud eus ar vro. Me laro kentoc'h ne oa ket kalz a vrezhonegerien, nag a "emsaverien". Kavet oa doa gwell chom er gêr... Nemet ar c'hoariva brezhonek, a oa e Breizh Uhel, en Henansal, en ur gouel all, ha tamm c'hoariva ebet e Pondi. Hep brezhonegerien e vo diaes ober ur gouel brezhonek.

Goude-se, eveljust, pa vez klevet brezhonegerien evel Eric Marchand, eus ar strollad Gwerz, o c'hallegiñ war al leurenn evit e selaouerien, eo anat ez eus un dra bennak a-dreuz.Ma ne gomz ket brezhoneg ar re a oar, piv a ray ? Kalz a vefe da gontañ diwar-benn digasted sonerien ha kanerien Vreizh ouzh ar brezhoneg, ha graet e vo ur wech all.

Ret eo, siwazh, d'an aozerien displegañ dezho eo brezhoneg eo yezh ar Gouel, peogwir n'eo ket splann evito.

3 milion koll eta. Da Skol An Emsav da baeañ (adarre !) ? Da gentañ ne dlefe ket ar Gouel koll arc'hant. Da eil n'eo ket d'an hevelep re da baeañ. Ur bern kevredigezhioù a zo o fal difenn ar yezh . 5 anezhe (Kendalc'h, Kuzul ar Brezhoneg, Ar Falz, Emgleo Breiz, Skol An Emsav), a resevo a-raok fin ar bloaz, sur eo bremañ, 17 milion kozh digant ar gouarnamant. (Hep komz eus Dastum, Diwan, Amzer Nevez...). Ma lakfe pep hini arc'hant e-barzh ar Gouel en a-raok (5000 lur nevez, da skouer) e vefe gwelet marteze muioc'h a dud o tont da zifenn palioù ha gwenneien o c'hevredigezhioù... gant o mignoned. Koll ne vefe ket ha tu a ve ingalañ ar gonid. Pe e bostañ da baeañ un den d'ober war-dro ar Gouel ar bloaz war-lerc'h.

Kinnigoù ar seurt-se a c'hallfe ober arc'hantour Skol An Emsav ouzh re ar 5 strollad all. Ha ma nac'hont, o trugarekaat d'e sikour da baouez goll arc'hant... en ur baouez gant ur gouel o vervel gant asant ar vrezhonegerien emskiantek".

Mark Kerrain.

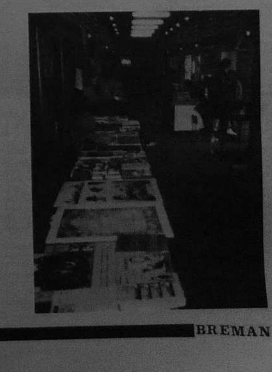

BRO-C'HALL

Ur vezh ruzh ! Anzavet o deus an Amerikaned o doa sikouret Klaus Barbie, bourev Gestapo Lyon eus 1942 da 1944 da chom hep bezañ tapet gant ar C'hallaoued, hag o doa implijet anezhañ a-enep komunourien Europa hag evit tapout nazied all. Ur vezh ruz! eme ar Rusianed o doa implijet nazied kozh ivez. Ur vezh ruz ! eme ar C'hallaoued o doa implijet Massu ha Bigeard goude o zaolioù-kaer a-enep d'ar bobl aljeriat.

■ *Gloazañ ur bobl en he donañ eo tagañ he sevenadur hag he yezh. Embann a reomp ar gwir da vout dishañval".*

Fanch Mitterrand en Oriant, d'ar 14 a viz Meurzh 1981.

■ *Betiñ a ra ar Gouarnamant e c'hallfe kement sevenadur lec'hel ha rannvroel kaout ar gwir d'en em ziplegañ, hag ar c'hoant-se zo hini Ministr ar Sevenadur, hag hini ar Gouarnamant en e bezh".*

Jack Lang, Ministr ar Sevenadur, er "Vodadeg Vroadel", d'an 21 a viz Ebrel 1982.

■ *N'eo ket tavet mouezh an an emsavidi, ar re argaset, ar re diwriziennet en Europa. Aze emañ, bev ha hezant, tarr a-wechoù, en Euskadi, Korsika, Breizh, e-lec'h all e Frañs, en Europa...*

Poent eo diskleriañ ar gwir da stourm ouzh ar gwaskerezh sevenadurel. Neuze e c'hallor adsevel ur gwir bal sevenadurel evit Europa.

Ha Frañs, pinvidik gant kement a gumuniezhoù sevenadurel, a vo ar penn kentañ"

Jack Lang, o prezegenniñ e Baiona, d'ar 6 a viz Du 1982.

KELENN AR GALLEG

Hervez Maryon Mc Donald, e-barzh West-torch an 18 a viz Eost, e vefe graet fazioù gant tud an Emsav pa venegont komzoù pe skridoù tud a-wechall (piv ?), evit diskouez ur gwaskerezh. Met ne gav ket tro en he 80 linenn da ziskeriañ unan. Difennerien ar brezhoneg zo diouzh ar c'hiz, emezi c'hoazh, ha mougañ a reont mouezh ar c'hallegerien. Anat deomp !

EUSKADI

Gant Rann an Deskadurezh hag ar Sevenadurezh e gouarnamant emren Euskadi ez eus bet kinniget un dekred a lakafe an euskareg evel danvez ret er skolioù ; ha sinet eo bet an dekred-se gant Kuzul ar Gouarnamant.

Euskareg ret a vo e kement skol ma 'z eus enni kelennerien a-walc'h adal ar bloavezh-skol-mañ. 3 pe 4 bloaz avat a vo ezhomm evit ober heñvel en holl skolioù, amzer da grouiñ ar postoù a vo ezhomm.

Kement-mañ avat ne sell ket ouzh Nafarroa, troc'het m'emañ diouzh teir rannvro all kreisteiz Euskadi.

BREIZH

Maer Landeda (Leon), an Aotrou Kervern, en deus savet klemm a-enep mastarerien panelloù-lec'h e gumun.

Divyezhek eo ar panelloù monet-tre e Kawan (Treger), e-lec'h m'emañ an Aotrou Tremel (PS) maer. Gortoz a reer e amezeg, an Aotrou Peru, maer (UDB) Konfort-Berc'hed, d'ober kemend-all.

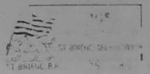

Ne start e vije bet ober ur sadi divyezhek ?

Ploerdut zo bet diskleriet parrez divyezhek gant he maer... An euredoù a vo graet gantañ en div yezh. Ar person avat n'ouzomp ket petra a ray.

El Lanserv, e-tal Plourivo (Gouelo) e ti Marcel Cachin, bet unan eus saverien ar PCF, eo bet savet an "Institut Marcel Cachin" gant e verc'hed hag un nebeud tud anavezet evel Jean Le Lagadeg, kazetenner en "Humanite" ha nevez medalennet gant al "légion d'honneur", Marcel Hamon bet kannad PCF, François Leizour bet maer ha kannad PCF Gwengamp, Jean le Dû hag Yves Le Berre, kelennerien geltiek e Skol Veur Brest, Andre Mercier, rener ar "Skol Vrezoneg" hag embanner "Brud Nevez", Fañch Broudig kazetenner en FR3 Brest, Anicet le Pors, Ministr. Pal ar gevredigezh a vo studiañ danvez Breizh gant doareoù ar varkselezh.

Serret kreizenn nukleel Brenilis. "Ret 'vo sevel ur greizenn all e Breizh" eme EDF. Ar PCF hag an RPR zo a-du.

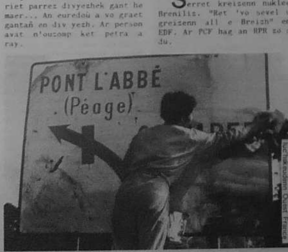

luc'hskeudenn Ouest France

E Pondi e vez graet ULMoù, kirri-nij skañv-tre, kezeg-nij mar kirit, gant an SCEM, renet gant Michel Leclerc, breur Edouard, paotr an 350 stal tireoul. An 20 den zo eno, oc'h ober tri marc'h-nij bep sizhun, a vo laket prestik d'ober reoùbrezel a-benn miz Here, da werzhañ da Irak, Arabia, Soudan. Ken e kresko sikour Breizh da vroioù an Trede Bed (evit gwellaat o buhez eveljust). Met kement a wallzarvoudoù a vez gant ar mekanikoù-se ken ne gredomp ket e vije prest ar 600 a dud eus 3de RIMA Gwened, bet kaset d'an Tchad, d'ober ganto. Nag hini ebet eus an 2000 soudard gall all.

E Pleugadeug, abaoe 1971 ez eus bet savet tri embregerezh gant arc'hant tud ar barrez : 2 500 000 a lurioù o deus sikouret reiñ labour da 439 a dud, hag e-keit-se he deus kresket ar boblañs eus 1100 da 1400 a dud.

Klasket e vez uraniom e kostez Benac'h bremañ. Maer PCF Plounevez-Moedeg zo a-du, hini PCF Treduder zo a-enep. "Kalz a drouz evit nebeud a dra", eme Maurice Briant, Kannad ha maer PS Gwengamp. Hennezh eta ne voe ket er Gouel a-enep d'an urnaniom, e Groñvel, d'an 3 ha d'ar 4 a viz Gwengolo. An MRG avat...

" AR MEMES GWIRIOU !"

Abaoe m'eo bet krouet DIWAN e 1977, hon eus diskouezet e oamp gouest da ren skolioù hervez ar reolennoù pedagogel hon devoa dibabet. Er c'heñver-se ez eus kenskoazell etrezomp-ni ha kevredigezhioù heñvel, da skouer kevredigezh ar skolioù euskareg, SEASKA, bet krouet en 1969 ha 700 a vugale enne bremañ. Anat deoc'h pegen pouezus eo ar skoliata dre vras evit ur bugel : kalz amzer a dremen-eñ er skol, ha n'eo ket bihan lec'h ar skoliata e buhez an tiegezhioù. Memestra eo gant DIWAN.

Ac'hanta, perak ne vefe ket roet dimp ar memes gwirioù hag ar memes galloud evel ar skolioù arall, pa n'emañ ket ar stad evit aozañ asevri kelenn ar brezhoneg ?

Ya, "memes gwirioù ha memes galloud" eo diazez hon goulennoù. Rak meur a dra hon eus da ober : stummañ ha goprañ mistri-skol, aozañ klasoù, kempenn, sevel levrioùdeskiñ, ober benvegoù a-bep seurt hag all...

Dav dimp-ni 'ta, hag a ra war-dro aozadurioù breizhat, teurel evezh a-benn ma rafe ar gouarnamant e zever, da laret eo, ober diouzh youl an dud, dreist holl pa vez diskleriet an hevelep tra gant ar minorelezhioù sevenadurel a zo er Frañs.

A.Lavanant
Prezidant Diwan

KAOZEOMP U.S.EG

■ Deskit saozneg ! " a lar deoc'h penn Marilyn Monroe pe hini Humphrey Bogard e kement kroazhent e Roazon. Na pegen bras e sav ar c'hoant ennon ! Siwazh din em eus troet ar yezh-se war ma spered e-pad un hir a vloavezhioù war bankoù al lise ha n'em eus ket mui ezhomm eus kentelioù ar "Centre franco-americain" e Roazon. Ar re-se an Amerikaned, gant o argañchoù bras, a weler ez eo war an ton bras e reont brud d'o yezh, simbol o galloud, dre an hollved, pa larin mat.

Soñjit, tudoù, ma vefe bet graet ar brudañ-se evit ar galleg, ur c'hant bloaz 'zo. Pennoù Balzac pe Napoleon o tistagañ fraezh "Deskit galleg" (d'ho pugale) dirak daoulagad bamet ar Vretoned, o genoù war nav eur.

Nemet evit ar brezhoneg hag ar skolioù Diwan e c'hallfe bezañ graet. Moaien 'zo huñvreal ! Anjela Duval n'eo ket par da Varilyn, Alan Stivell n'eo ket par da H. Bogard. Mes mont a rafent ebarzh ar c'halonoù, hag int ha teneraat a-barzh pell ha tommañ en-dro ouzh yezh o zadoù kozh.

J.D.

MARYON Mac DONALD
PE
PENAOS KAOUT AN DISOBER ANEZHI

(eus ar yezh eveljust)...

Drama e tri arvest, gant daou gomediant (ar bobl, an estren).

.Arvest kentañ : ur bobl o vevañ sioulik, e penn pellañ Europa, gant he yezh.

.Eil arvest : an estren hag an estreneg a zo deuet a-benn da aloubiñ ar vro, da zistrujañ ar yezh, ha da gorooiñ ar bobl.

.Trede arvest : an estren, chomet ar mestr nemetañ war al leurenn, a glask digarezioù evit an torfedoù bet graet gantañ. Kavout a ra Miss Mc Donald war e hent.

Plijet on bet o lenn war O.F. (18/08/83) e oa bet dilezet a youl vat ar brezhoneg gant an dud, hag hep dizezamañchoù a nep seurt. Setu, deuet eo a-benn ar plac'h-se da gaout un tammig bruderezh war he fenn a-berzh ur gelaouenn a oar mat gwaskañ (hon pobl e-mesk traoù all.)

Ouzh piv a reer goap eta ? Da biv e brofito an torfed ? Aes tre eo da respont. Fellout a ra da dud 'zo lazhañ menozioù an emsav, sevenadurel pe get, dre sankañ titouroù faoz e-barzh pennoù hon c'henvroidi. Aon o-deus, war a seblant, rak tasmant hon paour kaezh yezh, komprenet o deus e oa aze an elfenn diwezhañ eus hon personelezh, ha bec'h dezhi ! Deomp da vougañ mouezh ar Vretoned.

Hag an istrogellez-mañ paeet mat sur awalc'h, da boaniañ evit fardañ ha dibunañ seurt traoù dismegañsus , evidon-me n'eo ket echu c'hoazh ar freuzh he deus graet, tachennoù-labour a chom dezhi: an istor da skouer.

Traoù a zo da vezañ dizoloet : Frañsez Laorañs... (gwelloc'h distagañ, Frañswa L'rañ evel en deus displeget deomp ar memes kazetenn gant ampartiz an Ao. Gourvil) n'eo ket bet fuzuilhet evel ma krede tud berr-o-spered, nann avat, un emlazh eo bet, 'tra ken, (evel an 250 000 bretoned all bet aberzhet o buhez ez-laouen e-pad ar brezel-bed kentañ emichañs !).

Hag ar brezhoneg a-benn ar fin ? Soñjomp ervat n'eo ket gwir an holl draoù bet lavaret gant an Emsaverien, tud sot anezho, ar brezhoneg n'eus ket bet anezhañ a-holl viskoazh nemet tud 'zo o deus ijinet ur yezh dibar e fin an naontekved kantved (gw. ivez pennoberennoù ar falchun chalonecq) : ur vojenn huñvreet ganto marteze.

Laouen e vefe ma hendadoù eta o c'houzout e komzent galleg hep gouzout dezho.

Pegoulz e vo enoret endro ar marechal Pétain ? Gortozomp un tammig, mignoned feal, hag e vo displeget deomp dizaon gant ar saozez-se e oa ar wirionez en he fezh gant ar faskourien, kemeret he deus endeo penn an hent.

Yann-Ber Delisle

Prizonidi bolitikel

■ hailleu, Bechenneg ha Boulc'h, paotred ar MIB bet o yunañ e-pad miz evit kaout ar statud politikel, zo bet kaset eus Fresnes da Blañwour d'an 22 a viz Gouere, hep statud ebet. Amnesty International...

■ krivañ a c'haller dezho B.P. 34 - 56270 Plañwour -

■ .F. Bidault zo atav o c'hortoz e brosez e toullbac'h Roazhon.

Leziou-barn

■ 'an 19 a viz Gwengolo, e Roazhon : prosez Jili Bernard, tamallet dezhañ bezañ beajet en tren hep tiked, pa oa bet nac'het dezhañ gant S.N.C.F. Roazon.

Jili Bernard

■ miz Du moarvat e vo prosez Antoine Texier, ar studier yaouank eus Roazon n'en deus ket gallet tremen ar brezhoneg evel Eil Yezh (LV2) er Vachelouriezh, evel ma krede dezhañ en doa ar gwir da ober (Bremañ niv.21). E-lec'h ar brezhoneg, kinniget gantañ koulskoude evel danvez "dibabet ouzhpenn" ha tapet an notenn 13, en doa ranket tremen alamaneg, ur yezh en doa paouezet da studiañ abaoe 2 vloaz.

Abalamour d'an notenn 4 en doa bet, en deus ranket adkemer ar miz-mañ hent ar skol... gortoz a ra eno barnidigezh al lezvarn evit gouzout hag eñ e c'hallo mont d'ar Skol-Veur.

Ar bloaz-mañ avat e c'hallo kinnig brezhoneg evel Eil Yezh er Vachelouriezh : kemmet eo al lezenn.

Antoine Texier

aotrou maer...

Evel a lennor izeloc'h, e-kerz an hañv e voe kaset bep a lizher e brezhoneg, gant tri den yaouank da vaered Brest ha Montroulez hag o c'huzulerien, evit sachañ o evezh war implij ar brezhoneg er c'hêrioù-se.

Notenniñ a c'heller kement-mañ :

1-Respont a oa kenkent maered Brest ha Montroulez. Met n'eus ket tu da gaout respontoù e brezhoneg digant maered an div gêr vras-se eus Breizh Izel (petra bennak ma kavont an tu da gompren al lizhiri). Ha heñvel a rafent evit ur yezh all ? Ouzhpennse ne blij ket dezho ar chomlec'hioù brezhonek, p'o lakaont e galleg.

2-Ne respont ket maer Brest d'ar goulennoù, ha n'eus ket tu gouzout petra eo ar "services interessés".

3-Bugale eo ar re a zifenn ar brezhoneg evit maer Montroulez.

4-Hini ebet n'en deus ur politikerezh e-keñver ar brezhoneg.

Ul lizher all a voe resevet digant A. Keravel, bet kuzulier PS e Brest. Anat deomp eo dre benn dezhañ eo bet sevenet kement a lavar : an tu kleiz an hini a oa, hag a zo c'hoazh e penn kuzulioùkêr Montroulez, Gwengamp, Sant Brieg, Roazhon... Deomp da c'houzout n'eus ket a vrezhoneg eno c'hoazh war mogerioù tier ar gumun.

Mark Kerrain

D'an 21 a viz Gouhere 1983

Ivan COUEE
Bourg de Tregomar
22400 Lamballe

da

Ao. Maer Montroulez
Aotrounez Kuzulierien

Aotrou Maer
Aotrounez Kuzulierien,

An deiz all ez on bet gant kamaladed din e mirdi Montroulez a-benn gwelout an diskouezadeg "Vann Sohier ET Ar Falz". Gouzout a ouezen dija petra e oa bet stourm Vann Sohier a-hed e vuhez : lakaat ar brezhoneg da vezañ implijet er skolioù, hag er vuhez publik ivez. Nag ur souezh enta p'hon eus bet gwelet ne oa poz brezhonek ebet da reiñ diskleriadurioù d'an dud.

Soñjal a ra din e vo tapet meur a hini egistomp rak tud dedennet gant ar brezhoneg an hini eo o devo c'hoant mont d'an diskouezadeg.

Soñjal a ra din ivez e ra vil kement-se ouzh eñvor Vann Sohier p'en deus eñ bet kalzik a drubuilhoù gant ar velestradurezh en abeg d'e stourm evit ar brezhoneg endeeun.

Ac'hanta, c'hoant em befe gouzout diganeoc'h perak ez eus bet graet fae war ar brezhoneg en diskouezadeg-se, ha peseurt politikerezh a zo gant ar c'huzul-kêr evit a sell lakaat ar brezhoneg er vuhez foran. Dreist-holl goude din bezañ bet gwelet panelloù teiryezhek (galleg, saozneg hag alamaneg) en kreiz kêr Vontroulez.

Plijet ganeoc'h, Aotrou Maer, Aotrounez Kuzulierien, degemer ma gourc'hemennoù.

Département du Finistère — RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

MAIRIE DE MORLAIX — Morlaix, le 5 août 1983

BUREAU du Secrétariat Général

Le Maire de la Ville de Morlaix

à

Monsieur Ivan COUEE
Bourg de Trégomar
22400 - LAMBALLE

JJC/JB

Monsieur,

J'ai bien reçu votre lettre au sujet de l'exposition Yann SOHIER.

Vous vous étonnez de n'y avoir pas vu de textes explicatifs en breton et vous semblez en tenir pour responsable le Musée de MORLAIX.

Je pense que vos reproches devraient plutôt s'adresser aux responsables d'Ar Falz qui ne nous ont pas donné l'aide que nous aurions souhaitée pour la mise en place de l'exposition.

En ce qui concerne la signalisation trilingue de MORLAIX j'avoue avoir été surpris par votre remarque. En fait de signalisation trilingue, il s'agit simplement d'un rappel d'interdiction de stationner le samedi jour de marché sur les places des Otages et Cornic (en anglais et en allemand).

Je pense que la défense de la langue bretonne ne justifie pas une attitude que je me permets de considérer comme infantile.

Je vous prie de bien vouloir agréer mes salutations distinguées.

Le Maire,

Kenvroidi ker,

Digouezet eo ganin al liziri bet kaset din ganeoh e Ti-Kêr Brest,- adskridou al lizer savet gand pephini ahanoh evid Aotrou Mêr ha Kuzulierien Vrest.

Ned din, da genta, rei deoh da houzoud n'on ket mui Kuzulier Ti-Kêr, ha digand ar re a zo bremañ e penn ar gêr-mañ eo hopeus da hortoz diskleriadurioù.

Eun eil tra deoh da houzoud eo n'emañ ket Bureo an Douristelez (damdost d'ar PAC bet tangwallet) e karg an Ti-Kêr,- nemed e ve bet cheñchet nevez zo an doare ma vez meret an "aozadur"-se: moarvad emañ dalhmad renet gand Sindikad an Douristelez e Rannvro Brest,- Kêr-Vrest o veza ezel anezañ... Rak-se, n'eo ket da Di-Kêr Brest ho-pefe rebechou da ober pa n'ho-peus kavet eno den abed gouest da respont d'ho koulennou e yez ar vro.

Kared a rafen anaoud pehini eo emzalh pe politikerez Ti-Kêr Brest e-keñver ar brezoneg. N'on ket evid henn diskleria deoh, pa n'emaon ket e-touez renerien nevez ar gêr-mañ...

Pez a ouzon eo ez eo bet rebechet deom, da vare an dilennadegou, gand unan bennag eus ar re o-deus gonezet, beza chomet heb ober THA TRA evid ar Yez, n'edom-ni, tud kostezennou an Tu-kleiz, e penn an traou, etre 1977 ha miz meurz diweza...

Er heit-se, koulskoude, ouspenn eun dra e-neus bet graet Kuzul Kêr-Vrest evid divenn gwiriou Breiz hag he Yez. Digarez a gemeran evid henn rei deoh da houzoud, da heul ho liziri:

Ouspenn harpa ar goulennou evid ar brezoneg en Deskadurez, er Radio ha war an Tele, ha mond a-du gand menoz ar "Rannvroeladur" ha gand Breiz-he-femp-departamant, on-eus-ni bet graet, ha meur a wech:

- bez on-eus roet plas beb miz e "Brest-Espoir", kelaouenn an Ti-Kêr (ingalet beb tro 80.000 skwerenn anezi), da bennadou e brezoneg...

- skoazellet diouz ar gwella Skol "Diwan" (kinniget dezi eur skrid-emglev pe "koñvañsion" e brezoneg hag e galleg war eun dro)...

... harpet a-zoare awalc'h ha derhel en he zao Kreizenn an Arzou-Pobl ("Centre Breton d'Art Populaire") ...

... karget ar C.R.B.C. ("Centre de la Recherche Bretonne et Celtique" = Kreizenn ar Hlask Brezoneg ha Keltieg, staget ouz Skol-Veur Breiz-Izel) da sevel roll klok anoiou-leh ar Gumun, e-sell o virad, o diskleria ma heller ha reiza ar skrituriou-treus implijet evid darn mad anezo... anoiou brezoneg ma 'z int eveljust evid an darn vrasa...

... pouezet war Vinistr an Deskadurez evid ma aotrefe al lisañs war ar brezoneg e Skoliou-Meur ar vro, ha deut a vezer a-benn da gaoud an dra-ze, e 1981, evel ma ouzoh...

Traou all a vefe da venegi ouspenn-ze: a hurao an "Diazez" e vez eun implijad brezoneger (kelenner brezoneg eo bet, hag ahendall, e-neus bet skoazellet rei ar helaier en ar yez war Radio-Brest hag Arvorig), barreg-tre da respont ouz ar vrezonegerien. Divizet e oa bet ive sevel eun eil Greizenn sulturel vrezoneg, ha dastumet e oa bet yalhadou a-berz ar Stad hag ar Rannvro evid-se...

Ahendall c'hoaz:

E Kêr-Vrest eo ez eus bet, evid ar wech kenta e Breiz war a gredan, staget panellou diouyezeg, galleg-ha-brezoneg, war eun toullad staliadurioù perhennet gand ar Gumun. Henn gwelet e-neus unan ahanoh, da nebeuta, pa ra meneg en e lizer eus an "TI-KÊR" lennet gantañ e-kichenn dorojou ar zavadur-mañ (ha diouz an daou du emañ war an talbennou). Nemed, moarvad, n'eo ket bet gwelet ganeoh an tregont bennag a banellou skrivet en diou yez bet staget ouz eur rummad tiez ha staliou :

- MIRDI ha SKOL AN ARZOU-KAER
- LEVRAOUEG VRAZ KÊR-VREST
- KREIZENN AR BAGOU...
- TI(ez) AN OLL
- TI(eñ)-KÊR ar Karteriou: SANT-MARK, LAMBEZELLEG, h.a...
- LEVRAOUEG(ou) PONT-AN-[illegible], KERBER, h.a...
- TACHENN AN ARHANTEL,
- OSTALERI-YAOUANKIZ AR VILIN-WENN

hag all...

Eur rollad all a Staliadurioù a oa da veza lakaet warno skritellou eus ar seurt-se,- ouzpenn eur hant anezo,- ha kemend-all a oa da veza graet war an tiez, servichou ha savadurioù perhennet gand "EMGLEO BRO-VREST" (= Communauté Urbaine de Brest", ar C.U.B.)...

Daoust ha sevenet e vo ar raktres, dalhet da gas da benn arouesiadur ar Staliadurioù boutin, bremañ, gand ar skipaill eet an treh gantañ er votadegou diweza ha kemeret penn an aferiou war ol lerh, n'eo ket din henn lavared deoh. P'o-deus tamallet rummad an Tu-kleiz da veza chomet gand ober tra pe gwall nebeud a dra evid Sevenadur ar bro, emichañs e vo graet muioh gant o. Beb tro ma vo divizet ganto mond gand an hent on-eus-ni digoret e vo kuzulierien ar minorelez, va heñvel, a-du ganto, diouz ma ouzon.

N'edoh ket, moarvad, war hortoz kaoud eur respont seurtmañ diganen. Ne fella ket din rei deoh da gredi e choman dizeblant ouz e vezañ lakaet nebet gand ho liziri. [illegible] ar re-mañ e kaver anno eun ton eun disterra stardig, hervez a gredan. Hag eon anaout [illegible] e ve damc'houitet ganeoh tizoud pal ho strivadenn gand ar sturm rebech a rit gantañ ha gand menegi war eun dro re a dreou skrivet e galleg nemetken. Kement-mañ a lakaan deoh goude klevet ar pez a soñj lod tud a zo da heul lizerou all bet kaset ganeoh gouden ho kweladenn e kêriou zo a Vreiz-Izel. War va veno, gwelloh efedusoh e vefe implij doareou all evid trei ho kenvroiz war implij ar brezoneg skrivet pe komzet...

Evel den a Gêr-Vrest, laouen e vefen o houzoud pe seurt diemer ho-pe bet digand tud an Ti-Kêr, mar dao posubl.

D'am tro, e kasan deoh va gwella gourhemennou.

bet Kuzulier Ti-Kêr ha Kuzulier-Breiz evid Kêr-Vrest

BREMAN NIVERENN 24

GWENGOLO 1983

TAOLENN

LIZHIRI DA VREMAN.......... 2
STOURMAD 1983.............. 2

PENNAD STUR
WAR RAOK.................... 3
PROSEZ JILI BERNARD........ 3

EKONOMIEZH
ENERGIEZH AN TEIL.......... 4
EKONOMIEZH BREIZH.......... 4

TELE
ETRE HEKLEV HA DYNASTY...... 5

KORSIKA
UN DIVIZ ISTOREL............ 6

EUSKADI-BREIZH
ZEN : LEZENN AR VAZH........ 7
GOUEL "AR BREZHONEG"........ 7

KELEIER
BUAN HA BUAN................ 8

DIVYEZHEGEZH
AOTROU MAER................. 9

BERR HA BERR
KEMENNADENNOU...............10

BREMAN-8, straed Hoche- ROAZON.

KOUMANANT EVIT 6 MIZ : 50 lur.
KOUMANANT BLOAZ (12) : 96 lur.

MAKETENN SAVET GANT Silvi Donnart, Lena Louarn, Amelia Mariani, Paskale Herson Mac Arel Jil Killevere ha Joel Donnart.

PENNADOU SAVET GANT Olier Ar Mogn, Jil Killevere, Mark Kerrain, Lanqi Louarn, Silvi Donnart, Herve ar Beg, Yann - Ber Delisle, Joel Donnart, Andre Lavanant.

LUC'HSKEUDENNOU GANT Emgann, Jil Killevere, Ouest - France, Lena Louarn.

Renerez Breman: Silvi Donnart

MOULET E TI MOULEREZH AL LISOU 13, straed ar Moneiz - Roazon.

Ar pennadoù sinet ne engoueatlont nemet ar re o deus sinet anezho.

C.C.P.A.P. 62974

Kazetenn diskleriet hervez lezenn, ha tennet 800 skouerenn anezhi.

ISSN : 0246-5264

KOUMANANT
BLOAZ
12 Niv.
96 lur

Dalc'h-studi

D'an 22 ha 23 A VIZ GWENGOLO: Dalc'h-studi diwar-benn ar yezhoù keltiek, e Ti Kendalc'h, St Visant, 56350 ALER

Foar ar Poneed

D'ar 25 A VIZ GWENGOLO : FOAR AR PONEED e LESNEVEN, aozet gant DIWAN (d'an 18 e oa da vezañ, kemmet eo bet an deiz).

FR3

.D'AR GWENER 30 A VIZ GWENGOLO da 6 eur abardaez, abadenn "Heklev an deizioù" , " AR MARC'H DALL" gant Rene Abjean ha Jo Gad, film savet gant F. Tager.

.D'AR SADORN 1 A VIZ HERE da 1 eur goude lein, abadenn : "Breizh o Veva", "An douar e skol hag e vicherion" ?? (diwar "bulletin de Presse FR3"

Fasil eo war ar skolioù labour zouar ez aio ar gaoz ? film savet gant Mai Kermareg.

A-hend all e c'hell bezañ dedennus ivez, abadenn"Le Grand Ouest" d'ar sadorn 1 a viz Here da 6 eur nemet 5 "Cris et chuchotements d'un monde rural en évolution permanente".

GOUEL POBL VREIZH

D'ar 15 HA 16 A VIZ HERE, E BREST, PARK PENFELD, e vo 'giz bep bloaz GOUEL POBL VREIZH

sadorn 15

Corrib, Yannig ar Bleiz, Pierre Akendengue, Strollad Plougin, I Muvrini, Lamine Konte, Glenmor, Kelly Family, An Triskell, Eric Burdon and the animals...

FEST NOZ VRAS
gant Yeusin, Jolimonde, Leroux ha Dilasser hag all..

BREST PENFELD

sul 16

Steve Hackett, Strollad Keltieg Teiz, Steve Waring, Una Ramos, A Tribbiera (c'hoariva korsikat), Didier Lockwood ha Blues Train, hag ivez : Lluis Llach (Bro Catalonia).

C'hoarioù evit ar vugale, ostaleri, sinema, margodenned, diskouezadegoù, gouren, h.a..

FIDA-AGEC

E-barzh Bremañ niv. 17 e miz C'hwevrer, hon oa savet ar gaoz war ar FIDA e Sant Brieg (Fonds Itinérant de documentation et d'animation). Abaoe miz Meurzh eta emañ en he sav ar greizenn evit skoazellañ an embregerezhioù sevenadurel hag ar c'hevredigezhioù war dachenn ar merañ. He fal a zo reiñ lañs d'an arzhoù ha d'ar sevenadur en ur sikour an dud da grouiñ traoù nevez.

En tu all da se, ur gevredigezh all a zo o labourat e Breizh abaoe penn kentañ 1982, an AGEC an hini eo (Association pour la Gestion des Entreprises Culturelles). Anavezet mat eo an ATEC e Breizh ivez (Teknisian AGEC), Yann Jegou e anv.

D'an 8 A VIZ HERE eta, an AGEC hag ar FIDA a zalc'ho Emvod Veur gentañ AGEC BREIZH e Pondi e Palez ar C'hendalc'hioù. Da c'houzout hirroc'h skrivit pe pellgomzit da :

FIDA-18, ru Abbe Vallée - e Sant Brieg - (96) 33.55.76.

AGEC- Hôtel de Blossac - 6,ru du Chapitre - 35000 - Roazon-pellgomz : Y.J. (99)79.21.32.

Koun Breizh

Koun Breizh a c'houlenn abaoe 2 vloaz e tistrofe da Vreizh ar Belem, al lestr bet kaset da Bariz, e-tal an tour Eiffel (prometet e oa bet kement-se gant ar Peñseg, neuze Ministr ar Mor), a lar eo poent dezhañ distreiñ evit ma c'hallfe kemer perzh e gouelioù 450vet deiz-ha-bloaz dizoloadenn Ganada gant Jakez Kartier, e Sant Malo e 1984.

GOUEL

ETREVROADEL AR POBLOU O STOURM

D'an 12 ha d'an 13 A VIZ DU 1983 e vo lidet lañ Gouel Etrevroadel ar Pobloù o Stourm aozet gant EMGANN.

war ar roll

ELSAZ
Roger Siffer
EUSKADI
Niko Etchart (Rock-folk)
BOLIVIA
Luzmilla Carpio
KORSIKA
I Muvrini
GABON
P. Akendege (Reggae)
ASTURIA
Strollad Folk
BREIZH
Strollad ar Vro Bagan
Jean Kergrist
Glenmor

Standoù politikel
Sevenadurel
Kevredigezhel

O kemer perzh er gouel e vo dileuridi meur a strollad a zieubidigezh Vroadel (Euskadi, Galisia, Katalounia, Okitania, Korsika, Iwerzhon, Kembre, Armenia, Afganistan, Pologn, Bolivia, DOM-TOM,..)

E PARK KERGOZH
12 HA 13 A VIZ DU
GWENGAMP

KELEIER

BODADEGOU DA ZONT EUS

SKOL-UHEL AR VRO

War-dro mil ezel a zo bremañ e Skol-Uhel ar Vro ha kavout a reer en o zouez a bep seurt tud o tont eus pevar c'horn ar Vro. Lod a zo dedennet gant an istor, lod all gant ar sonerezh, lod all gant ar sportoù, al lennegezh, an natur, an arz, an daremperedoù etrekeltiek, hag all... Kroget mat eo bremañ al labour hag emvodoù niverus a vo aozet er sizhunvezhioù da zont :

- d'al lun 19 a viz Gwengolo da 14e30 e Douarnenez
  Rann : "AR MOR HAG AN DUD"
  Kadoriad : Ao. Dan LAILLER
- d'ar sadorn 24 a viz Gwengolo da 10e30 e Plañwour
  Rann : "KOROLL HA SONEREZH"
  Kadoriad : Ao. Polig MONJARRET
- d'ar sadorn 24 a viz Gwengolo da 10e30 e Kemperle
  Rann : "PATOLOGIEZH A-ZIFORC'H E BREIZH"
  Kadoriad : Doktor Philippe CARRER
- d'ar meurzh 27 a viz Gwengolo da 13e30 e Kemper
  Bodad-labour war ar filmoù hag ar sellet-ha-klevet dre vras
  Tud e karg : Ao.Ao. André MUSSAT ha Gilles MORIN
- d'ar merc'her 28 a viz Gwengolo e Brest (eur da vezañ resisaet hepdale)
  Rann : "ARZ HA TI-SAVEREZH"
  Kadoriad : Ao. André MUSSAT
- d'ar sadorn 1-añ a viz Here da 10eur e Sant-Brieg
  Emvod ar C'HUZUL SKIANTEL
  Kadoriad : Ao. Per DENEZ
- d'ar sadorn 8 a viz Here da 14e30 e Loudieg
  Rann : "LENNEGEZH DRE GOMZ"
  Kadoriad : Ao. Padrig MALRIEU
- d'ar merc'her 12 a viz Here da 14eur e Mur
  Rann : "AN DOUAR HAG AN DUD"
  Tud e karg : an Itron Marie-Claire BORDE hag an Ao. Pierre LE TREUT

Gant Skol-Uhel ar Vro e vo aozet ivez un emvod-labour d'ar sadorn 29 a viz Gwengolo da 15eur e Roazhon evit prientiñ 500-vet deiz-ha-bloaz ar moulañ e Breizh, da vezañ lidet e 1984-1985.

SKOL UHEL AR VRO/ INSTITUT CULTUREL DE BRETAGNE
3 rue Martenot BP 66A 35021 RENNES Cedex • Tel (99) 02 82 22 . 02 97 96

KARTENN-BOST : 2.50 LUR

AR 5 → 10 LUR

SKOAZELLIT STOURMOU SKOL AN EMSAV

GOULENNIT KARTENNOU-POST !!!